

TAITEELLINEN OSA

Milla Mäenpää
Maisterintutkielma
Kirjoittaminen
Musiikin, taiteen ja kulttuurin
tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2020

Sisällysluettelo

Narskuttaja	1
Kyltymätön	10
Seuralainen.....	18

NARSKUTTAJA

Kasvojeni luut valittivat, niiden sisällä paloi leppymätön tuli. Käsi nousi vaistomaisesti sänkiselle leualle, hieroi sitä heikkona yrityksenä tukahduttaa liekit. Poskella valui hikipisara.

Avasin silmät, laskin käden alas ja tuijotin kattoon. Kohottauduin kyynärpääni varaan nähdäkseni Paulan pään yli. Yöpöydällä oleva herätyskello näytti viittätoista vaille seitsemää.

Nousin varovasti sängystä ja pujottelin lattialla lojuvien pähvilaatikoiden välistä kylpyhuoneeseen päin, kunnes huomasin kissan kärkkymässä keittiön pöydän alla. Se pitäisi ruokkia heti, tai Paula saisi herätä mourukonserttiin.

Laitoin katille märkäruoan kuppiin ja painelin sitten vessaan. Hampaat tuntuivat aristavilta pestessäni niitä. Koskettelin kivistävää leukaani ja tunnustelin purupintoja kielelläni.

Milloin nämä pirulliset säryt olivat alkaneet? Muutama kuukausi sitten, sen jälkeen kun äitini kuoli? Samoihin aikoihin olin alkanut nukkua huonosti. Se taas johtui osaltaan painajaisista, joissa äitini kuoli yhä uudelleen ja uudelleen juuri käsieni ulottumattomissa. Mitä lähemmäksi pääsin hänen pelastamistaan, sitä tuskallisempaa oli aamulla herätä.

Keittiöön palattuani keitin vahvaa kahvia ja istahdin pöydän ääreen katselemaan asunnossa vallitsevaa kaaosta. Oli langennut minun ja Paulan tehtäväksi hankkiutua eroon suurimmasta osasta äitini jälkeensä jättämää omaisuutta. Olin saanut nopeasti kaupaksi arvokkaimmat äidiltä jääneistä esineistä, joita ei ollut paljon, mutta asuntomme lattialla oli yhä laatikoittain hänen tavaroitaan: vanhoja astioita, villasukkia, rihkamakoruja, kukkamekkoja, keittiövälineitä, mattoja, pölyisiä romaaneja, jogurttipurkin kansia. Niiden katseleminen tuntui raskaalta. Ei siksi, että suurimpaan osaan niistä olisi liittynyt erityisen rakkaita muistoja; ne tavarat, joilla oli tunnearvoa, olin jo ottanut talteen. Vaan siksi että tällainen epäjärjestys ei kuulunut aikuisten ihmisten asuntoon.

Paulan paljaat sääret ilmestyivät pähvilaatikoiden väliin. Hän haukotteli.

”Nukuitko hyvin?” kysyin ja nousin kaataakseni hänellekin kahvia.

”Sinä kirskuttelit taas”, Paula totesi vain. Hän potkaisi varpaansa yhteen pähvilaatikoista suunnatessaan ohitseni kylpyhuoneeseen ja kiroili mennessään.

Vilkaisin kelloa. Olin varannut ajan hammaslääkäriin sille päivälle. Jos pelkästään omat kipuni eivät olisi pakottaneet minua lääkäriin, niin Paulan huoli ja ärsyyntyminen kyllä.

Paula tuli kylpyhuoneesta tukka kammattuna ja tummat silmäanaluset meikattuina piiloon. Kupillinen mustaa kahvia ja yksi sokeripala odottivat häntä pöydällä.

”Ei sinun tarvitsisi herätä samaan aikaan kuin minä”, hän sanoi haukotellen, mutta pudotti ilmeisen mielissään sokeripalan valmiiksi kaadettuun kahviin.

”Tiedetään”, sanoin ja pyörittelin omaa tyhjää kahvikuppiani. ”Mutta minä haluan herätä aikaisin. Että on joku ote elämästä... näin sairauslomallakin.”

Paula pyöräytti silmiään. Hänestä oli kai älytöntä, etten hyödyntänyt mahdollisuutta nukkua pitkään – mahdollisuutta jota hänellä ei yleensä ollut. Mutta toimettomanakin on tärkeää pitää kiinni rutiineista. Herätä aikaisin, pitää kotinsa siistinä, käydä ulkona. Minun rutiineihini kuului nykyään aamukahvi, aamulenkki, kotityöt Paulan ollessa töissä, joskus kaupassa käynti.

Paula alkoi tehdä lähtöä töihin. Vaikka hän usein valitti väsymistään, se ei ollut mitään siihen verrattuna kun hänellä oli ollut vuorotyö. Pian hänen mentyään minä vedin kuluneet lenkkarit jalkaan ja lähdin lenkilleni.

Aurinko porotti, asfaltti tuntui hohkaavan kuumuutta ja mieleeni tuli taas äiti, joka oli hikoillut koko viime kesän vanhainkodin nihkeässä sängyssä. Häntä oli ollut jo silloin vaikea saada juomaan. Eräs vanhainkodin työntekijä oli keksinyt tarjota hänelle hyytelöä tarvittavan nesteytyksen takaamiseksi. Sitä äiti söikin sitten päivittäin aina kuolemaansa asti.

Minusta tuntui, että se hoitaja oli pelastanut äidin. Siksi kai lähdin hänen kanssaan treffeille. Ja sitten jo asuin hänen kanssaan. Ilman Paulaa en ehkä olisi selvinnyt äidin kuolemasta. En ehkä olisi osannut hakea apua, kun uniongelmat alkoivat ja keskittyminen töihin oli liki mahdotonta.

Lenkkipolku häämötti vasemmalla päin, mutta käännysin päinvastaiseen suuntaan, missä asfaltti jatkui. Vanhainkodin jäännökset tulivat pian näkyviin. Niiden edessä oli maassa kynttilöitä ja kasa kuivahtaneita ja käpristyneitä kukkia. Hidastin askeleitani hetkeksi katsellakseni tuota kurjaa näkymää, ennen kuin kiihdytin taas juoksuun.

*

Lateksikäsineillä vuoratut sormet vaelsivat suussani. Steriili tuoksu ja kirkas valo muistuttivat niistä kerroista, kun pieni mutta kivulias pora oli kovertanut jotakin hammasta, roiskinut pieniä vesipisaroita leualle ja rinnuksille. Silmistä valui vettä. Ei saisi itkeä.

Nyt ei ollut kipua, vain selkäpiissä hiipivä paha aavistus. Odotin kuulevani, että olin odottanut liian pitkään ennen ajan varaamista. Että olin jo aiheuttanut peruuttamatonta tuhoa purukalustolleni.

”Niin kuin itsekin arvelitte, te olette narskuttelija. Täällä poskenne sisäpinnalla on puruvallit.” Hammaslääkäri kuljetti sormeaan poskeni sisäpintaa pitkin. ”Hampaanne ovat kuluneet, mutta eivät paljon. Ja nuo viisaudenhampaat näkyvät sopivan suuhunne ihan nätisti.”

”Uh”, mumisin. Hammaslääkäri veti sormensa suustani. ”Viisaudenhampaani on poistettu”, jatkoin.

”Ei, kyllä ne ovat paikoillaan”, hammaslääkäri sanoi. ”Eikä niitä tarvitse poistaa, jos ei niistä aiheudu haittaa.”

Olin varma että viisaudenhampaani oli poistettu. Se oli tapahtunut kahdessa erässä. Muistin särkylääkkeiden ja vaniljajäätelön syömisen kivun turruttamiseksi operaatiota seuraavina päivinä.

”Vai niin. Muistan ilmeisesti väärin.”

Hammaslääkäri alkoi esitellä minulle vaihtoehtoja narskuttelun hillitsemiseksi. Särkylääkkeitä, lihasrelaksantteja, leuan jumppaamista. Siinä olivat halvimmat vaihtoehdot. Kalliimpi mutta myös varmin vaihtoehto olisi hankkia öisin käytettävä purentakisko, joka estäisi hampaitani särkymästä vaikka purisinkin ne yöllä yhteen.

Päädyin purentakiskoon siltä istumalta. En elänyt kädestä suuhun, ja olinhan saanut vielä ylimääräistä rahaa äitini tavaroiden myymisestä. Kiskon teettäminen vaatisi monta hammaslääkärikäyntiä ja sillä välin ei auttanut kuin kokeilla muita ehdotettuja konsteja. Kunhan vain Paulan hermot kestäisivät sen aikaa.

Matkalla kotiin päässäni pyöri lääkärin kommentti viisaudenhampaista. Asia vaivasi minua niin, että heti kotiin päästyäni aloin tutkiskella suutani peilin avulla. Siellä ne viisaudenhampaat olivat, sekä ylhäällä että alhaalla, vasemmalla ja oikealla, valkoisempina ja puhtaampina kuin viereiset hampaat. Miten helkkarissa se oli mahdollista? Laskin hampaani yhä uudestaan ja uudestaan. Kaivelin puhelimestani ja vanhoista laskuistani varmistusta sille, että olin käynyt poistattamassa viisaudenhampaat. Mitään ei löytynyt, olihan siitä jo useampi vuosi. Saatoinko muka muistaa niin väärin?

*

Muutaman viikon päästä minulla oli purentakisko: kirkas muovinen kapistus, joka napautettiin kiinni ylähampaisiin ennen nukkumaanmenoa. Siihen mennessä olin ruvennut nukkumaan yöni pienissä pätkissä, heräillyt hikisenä tarkistelevaan, vieläkö hampaani olivat tallessa.

Ensimmäiset pari yötä purentakiskon kanssa olivat hankalia. Nukahtaminen vei aikansa ja aamulla huulet tuntuivat kuivilta kuin hiekkapaperi. Mutta jo muutaman yön päästä totuin, eivätkä ajatukseni enää olleet kipeissä leuoissa päivittäin. Paula ei enää joutunut tukkimaan korviaan välttyäkseen karmeilta ääniltä joita hampaistani lähti. Sain jopa puhtia ruveta karsimaan tavarakekoa asuntomme lattialla. Osa roinasta lensi roskiin, osan kuvasin ja laitoin myyntiin nettikirpputoreille. Kissakin oli tyytyväinen kun se sai yhdestä tyhjistä pahvilaatikosta nukkumapaikan.

Yhtenä iltana istuin lattialle pahvilaatikoiden keskelle tutkiakseni jäljellä olevia tavaroita. Jäin ajatuksissani hypistelemään äidin vanhoja mekkoja ja halpoja riipuksia. Paula pujotteli ohitseni jääkaapille.

”Mitä sinä teet?” hän pysähtyi kysymään.

”Kunhan mietin.” Nostin yhden tekohelmikorun laatikosta. ”Kun äiti tykkäsi aina käyttää tällaisia nuorempana. Että olisiko pitänyt viedä näitä hänelle, sinne vanhainkotiin. Olisivat ehkä piristäneet enemmän kuin ne iänikuiset villasukat.”

”Mitä sinä nyt sitä mietit”, Paula tiuskaisi ja meni keittiöön. ”Tehty mikä tehty. Tarkoitan... mennyttä se kaikki on.”

Vilkaisin Paulaa. Hän seisoj jääkaapilla tuijotellen sen syvyyksiin, oli ilmeisesti jo unohtanut mitä halusi syödä. Vieläkö hänellä oli univajetta, vaikken enää valvottanut häntä narskuttelullani? Vai vaivasiko äidistäni puhuminen häntä? Oliko hänenkin ikävä äitiä? Paulalla oli ollut paljon aikaa tutustua äitiin ennen kuin hän oli vaihtanut työpaikkaa vain muutamaa viikkoa ennen äidin kuolemaa. Ehkä hän ajatteli olevansa jotenkin vastuussa. Minä taas olin onnellinen, ettei hän ollut paikalla sinä yönä, jona äiti kuoli.

Pakkasin äidin rojut takaisin laatikoihin. Mitä pikemmin saisin ne myytyä, sitä parempi.

*

Seuraavana aamuna heräsin taas kipuun. Ensimmäinen ajatukseni oli, että olin unohtanut panna purentakiskon suuhuni, mutta se oli tukevasti paikallaan. Vilkaisin Paulaa, joka oli jo puoliksi hereillä. Otin kiskon suustani voidakseni suukottaa Paulaa otsalle, mutta jähmetyin puolimatassa. Kisko oli kauttaaltaan jonkin punaisen peitossa.

Pomppasin ylös sängystä ja säntäsin suoraan vessaan jättäen huomiotta kissan vaativan naukumisen tyhjillä ruokakupeilla. Ikeneni vuosivat verta, aivan kuin niitä olisi juuri äsken tökitty massiivisilla metallipiikeillä. Huuhdoin suutani kylmällä vedellä ja huljuttelin veristä kiskoakin veden alla. Pikkuhiljaa vuoto vaikutti tyrehtyvän.

Pesin hampaat varovaisesti ja yritin samalla keksiä, mikä olisi voinut aiheuttaa yhtäkkisen verenvuodon. Aluksi en nähnyt suussa mitään poikkeavaa. Sitten katselin hieman lähemmin kulmahampaitani. Ikenet niiden ympärillä näyttivät jotenkin pingottuneilta, aivan kuin hampaat olisivat yhtäkkiä kasvaneet. Mutta eihän sellaista voinut käydä.

Menin keittiöön kuin mitään ei olisi tapahtunut ja täytin kissan kupit ruoalla. Itse kattia ei näkynyt missään.

Söimme Paulan kanssa aamiaista hiljaisuuden vallitessa. Vilkuilin salaa voileipääni sitä mukaa kun otin siitä haukkuja nähdäkseni, ettei siihen vain ilmestynyt verta. Ei olisi hyvä huolestuttaa Paulaa. Paula hämmensi hänelle kaatamaani kahvia ja tuijotteli ohitseni parvekkeelle päin omituisen poissaolevana.

”Onko kaikki hyvin?” kysyin häneltä, ehkä peittääkseni oman salamyhkäisyyteni.

”Kyllä. Ei”, hän sanoi ja nyökkäsi kahviinsa päin. ”Unohdit sokerin. Mutta ei se mitään. Älä turhaan nouse.”

Paula nousi itse hakemaan sokeria. Sillä välin tuijotin typerästi hänen kahvikuppiaan samalla kun kuljetin taas kieltäni hampaideni pintoja pitkin. Suuni tuntui käyneen ahtaammaksi kuin ennen.

Paula pudotti sokeripalan kahviinsa, ryysti sen nopeasti loppuun ja nousi pöydästä. Kohta hän oli jo ulko-ovella, vaikka hänellä olisi minun ymmärtääkseni ollut vielä yllin kyllin aikaa valmistautua.

”Vahtisitko Scarlettia sitten”, Paula huikkasi ovelta ennen lähtöään töihin. ”Se järsi kissanruohoa niin antaumuksella että oksentaa varmaan kohta jonnekin.”

”Totta kai kulta. Hyvää työpäivää.”

Juotuani oman kahvini loppuun asetuin nojatuoliin tarkkailemaan kissaa, joka oli istahtanut sivupöydälle ikkunan viereen. Se oli Paulan kissa ja hän oli nimennyt sen sankarikissa Scarlettin mukaan. Alkuperäinen, amerikkalainen Scarlett oli tullut kuuluisaksi pelastamalla koko pentueensa tulipalosta. Niin tehdessään se oli palanut niin pahoin, ettei se silmiin muodostuneilta rakkuloiltaan kyennyt enää näkemään. Se kosketti jokaista pentua nenällään varmistaakseen kaikkien olevan turvassa. Sitten se oli mennyt tajuttomaksi.

Olin pitänyt tarinaa koskettavana kuullessani sen ensimmäisen kerran. Nykyisin tarinan ajattelemisen ja pelkästään kissan nimen kuuleminen aiheuttivat minussa epämiellyttäviä tuntemuksia.

Jokin pikkulintu lennähti parvekkeen kaiteelle. Kissa valpastui. Sen silmät kohdistuivat lintuun ja korvat nousivat pystyyn. Nak-nak-nak-nak kissan hampaat kalahtivat yhteen, kerta

toisensa jälkeen. Se halusi saalistaa lintua, mutta lintu oli turvassa lasin takana. Kohta se jo pyrähtikin tiehensä.

Nojauduin taaksepäin haukotellen. Pitäisi nousta, etten nukahtaisi. Kissa laskeutui makuuasentoon ja sen silmäluomet painuivat puoliksi kiinni. Auringonvalo muodosti kultaisen kaistaleen ruskeankirjavaan turkkiin. Seinäkello näytti puoli kymmentä.

*

Vieno savun haju kutitteli sieraimia. Ehkä joku oli polttanut taas puuron pohjaan. Sitä tapahtui usein, kaikilla oli niin kiire. Mutta eihän tähän aikaan yleensä keitetty puuroa. Ja mistä tuo korvia vihlova korkea ujellus oli lähtöisin?

Tukahduttava lämpö. Kuin sauna. Oliko tässä paikassa edes saunaa? Millaista elämää se oli, jos ei päässyt saunaan?

Kenkien kopinaa. Kilinää, ikkunalasin särkyminen. Tukahtunutta huutoa, rykimistä, oven paukutusta.

Ilmeisesti talon hätäuloskäynnit oli tukittu, jotteivat asiakkaat harhailisi niistä ulos. Haastattelemiemme hoitajien mukaan tämän oli tarkoitus olla väliaikainen ratkaisu muutaman karkailevan potilaan välittömän turvallisuuden takaamiseksi.

Rynnistin lieskojen läpi. Jostain kantautui voimaton vaikerrus. Erotin valkoiset hiukset seinän vierestä, hän oli lyhythystynyt kasaan. Tartuin hampaillani niskasta, kiskoin, mutta turhaan. Hän oli kuollut.

Kuulemиеmme asiantuntija-arvioiden mukaan mahdollisuus poistua talosta hätäuloskäynnin kautta olisi pelastanut jopa viisitoista ihmistä palolta.

Keuhkojani poltti. Näkökenttäni pimeni. Oli enää vain polte keuhkoissa, pakotus leuoissa. Miksi? Kuka tähän oli syypää? Käännyin, en nähnyt muuta kuin kasan hoitajien ruumiita ja oman häntäni. Loikkasin.

Nak-nak-nak-nak. Hampaani olivat uponneet johonkin pehmeään. Maistoin veren! Ja tunsin terävän kivun.

”Au! Ahh.”

Avasin silmät ja tunnustelin suutani yhdellä kädellä. Istuin yhä nojatuolissa. Kellon minuuttiviisari oli pyörähtänyt neljänneksen eteenpäin. Kissaa ei näkynyt enää pöydällä, mutta jostain kuului pahaenteistä kouristelun ääntä.

Ravistelin unta mielestäni samalla kun nousin ja etsin katseellani jälkiä kissasta.

Kissa löytyi makuuhuoneesta, missä se oli kumartuneena Paulan lattialle jättämien vaatteiden eteen. Kissan vartalo vääntyi mutkalle kerran toisensa jälkeen kuin riivattuna, kammottavan yökkivän äänen säestämänä. Syöksähdin pelastamaan vaatteet, mutta oksennusta ehti silti päätyä sukkahousujen ja yhden paidanhelman päälle.

Kiristelin hampaitani hakiessani siivouskaapista rätin. Oli nähtävästi liikaa vaadittu että olisin saanut hoidettua sen yhden asian, jota minulta pyydettiin: vahdi kissaa. Poimin likaiset sukkahousut lattialta vailla aavistustakaan siitä, miten ne kuului pestä. Päädyin vain heittämään ne roskiin. Ostaisin Paulalle uudet. Paidan heitin pyykkikoriin pyyhittyäni pahimman lian pois paperilla.

Seurailin vielä kissan tekemisiä. Se söi kuivaraksuja kulhosta ja loikkasi sitten takaisin pöydälle pitämään parveketta silmällä. Mahtoi olla turhauttavaa katsella päivät pitkät lintuja ikkunan takaa. Ei kai ihme että välillä teki mieli oksentaa toisten vaatteille.

Sinä päivänä lenkkeilin taas vanhainkodin raunioiden ohi. En tiedä miksi se oli minun tapani muistaa äitiä, kun hautausmaakin oli kävelymatkan päässä. Tällä kertaa en ainoastaan hölkkänyt ohi, vaan pysähdyin katselemaan hiiltynyttä rakennusta, sen särkyneitä ikkunoita, paikalle tuotuja kynttilöitä. Minunkin olisi kai pitänyt jättää kynttilä. Mutta ennen kaikkea minun olisi pitänyt ottaa äiti laitoksesta pois jo silloin kun kuulin Paulalta, miten huonosti asiat siellä olivat. Hoitajien jatkuva kiire, useat lääkevirheet, karkailut joita ei saatu hillittyä...

Näin taas liekit silmissäni. Tunsin ne sisälläni. Polte alkoi keuhkoista ja levisi siitä ylöspäin kaulaan, olkavarsiin ja leukaan, jota vihloi, korvensi. Silmiäkin kirveli, niihin kihosi vettä, ja sitten sumea katseeni oli erottavinaan jonkin liikkuvan raunioiden seassa. Paula?

Ravistin päätäni kuin eläin, joka yrittää häätää hyttystä ympäriltään. Ei, Paulahan oli töissä. Katsoin uudestaan enkä nähnyt mitään. Nuolaisin kättäni ja suin tuulen tuivertamia hiuksiani korvan taakse, ennen kuin jatkoin matkaa.

Jokin tuntui kuitenkin olevan pielessä. Luuni kirkuivat edelleen kuin tuli olisi todella polttanut niitä. Olin hengästynyt, paljon hengästyneempi kuin sellaisen lenkin hölkkäämisestä olisi kuulunut olla. Käännyin kotiin. Mutta sen sijaan että olisin hidastanut vauhtia, lisäsin sitä. En voinut lakata juoksemasta. En pysähtynyt ennen kuin melkein juoksin kotitaloni ohi.

”Rauhoitu nyt”, sanoin itsekseni, ennen kuin astuin rappukäytävään. ”Ei hätää.”

Kehoani poltti. Huomasin pureeni taas hampaat yhteen. Oli vaikea saada niitä irti toisistaan – oli kuin hampaat olisivat juuttuneet johonkin erityisen sitkeään toffeekaramelliin. Sitten ne äkisti irtosivat itsestään. Ja kalahtivat taas kiinni. Nak-nak-nak-nak.

Kompuroin sisälle asuntooni. En tiedä missä vaiheessa olin hukannut lenkkarini – olinko lähtenyt ulos ilman niitä? – mutta ne olivat poissa. Kissa tuli minua vastaan eteiseen,

mutta jähmettyi aloilleen. Sen korvat painuivat luimuun ja silmät suurenivat. Hetken päästä se oli jo luikahtanut näkyvistä, vain hännän vilahdus näkyi makuuhuoneen ovella. Luuliko se että olin vihainen oksentamisesta? Ei sen väliä. Minun oli saatava kramppaava leukani kuriin ja pian.

Astuin vessaan ja hapuilin purentakiskon käsiini lavuaarin reunalta. Sovittelin kiskoa hampaideni päälle, mutta siitä ei tullut mitään. Se ei yksinkertaisesti enää sopinut, ja leukojen pakonomainen liike teki hommasta muutenkin vaikeaa. Lopulta sain kiskon jotenkin sujautettua ylä- ja alahampaideni väliin, mutta heti niin tehtyäni hampaani kolahtivat taas yhteen – ja kisko halkesi kahteen osaan.

Katselin epäuskoisena sitä mitä arvokkaasta apuvälineestäni oli jäljellä. Samassa tajusin, että minun oli poistuttava vessasta. Tunkkainen sisäilma oli kuin myrkyä poltteleville keuhkoilleni. Annoin kiskon palasten kalahtaa lavuaariin. Menin parvekkeelle ja suljin oven perässäni, jottei kissa ryntäisi perääni. Heti kun sain oven kiinni, leukani repesi.

Yritin huutaa, mutta suustani tuli vain murinaa, kun luut menivät sijoiltaan, vaihtoivat paikkaa, kasvoivat. Painuin vaistomaisesti kumaraan. Hampaani harvenivat leuan venyessä, ja syntyneisiin väleihin pulpahteli uusia neulanteräviä hampaita. Ikeneni olivat tulella. Verenmaku kietoutui kieleeeni, joka ei pystynyt muodostamaan sanoja. Kaiken tämän aikaa hampaani naksahdivat yhteen kerta toisensa jälkeen. NAK! NAK! NAK! NAK! Ääni kalahteli päässäni kuin hajottaakseen minut sisältäpäin.

Myös sormenpäitäni poltteli. Kohotin kädet kasvoilleni, ja poskeani viilsi äkillinen terävä kipu. Vein käden epäuskoisena silmiäni eteen. Kynteni olivat kasvaneet, niistä oli tullut yhtä terävät kuin uusista hampaistankin. Ja sormieni nihkeä iho puski sisästänsä paksua tiheää karvaa, joka levisi aina ranteisiini ja käsivarteeni asti ja jatkoi etenemistään vaatteiden alla.

Huusin. Karjuin. Uputin hampaani karvaiseen käteeni. Kipu oli toissijaista, sillä minun oli saatava purra jotain. Luitani polttava tuli vaati sitä, vaikka en ymmärtänyt miksi. Jokin perimmäinen vaisto oli ottanut vallan kehostani ja mielestäni, vaisto jonka vallassa olin aiemmin ollut vain unissani.

Korvani värähtivät, kun ulko-ovi kävi. Paula! Hän ei ikinä päässyt töistä ajoissa. Jotakin oli sattunut ja jotakin vielä pahempaa sattuisi jos hän tulisi minun lähelleni.

”Kulta”, hän sanoi hoksattuaan minut parvekkeella. Katsoin häntä ikkunalasin läpi, hikisiä kasvoja, nutturasta karanneita vaaleita hiussuortuvia. Hän näytti paljon pienemmältä ja hauraammalta kuin muistin.

”Älä tule”, yritin sanoa, mutta sanat tulivat puuroisina suustani, josta roiskahti myös veripisaraita paidalleni.

Paula tuijotti minua, epämuodostunutta leukaa, veritahroja paidassa. Hän katsoi silmiini oudon ilmeettömänä. Eikö hän pelännyt? Eikö hän nähnyt, että olin vaarallinen?

”Minun täytyy kertoa jotain, kulta”, hän sanoi ja astui lähemmäksi parveketta. Pudistelin kiivaasti päätäni ja käännyin pois päin hänestä, ottaen taas käsivarteni hampaideni väliin. Hampaat puristuivat käden ympärille kuin itsestään. Hyvä. Ennemmin repisin itseni kappaleiksi kuin kävisin Paulan kimppuun.

”Olisi pitänyt kertoa. Jo aiemmin”, hän jatkoi. ”Että se oli minun ehdotukseni. Yksin minun.”

Riuhtaisin käteni leukojeni välistä. ”Mi...” Pakotin sanat kankeasti suustani, jota ei ollut tarkoitettu puhumiseen. ”Mistä sinä puhut?”

”Minä ehdotin, että tukitaan ne perhanan hätäuloskäynnit!” Paula pyyhki jotakin silmistään. ”Ennen kuin lähdin sieltä. Enkä vain ehdottanut, vaan vaadin. Meillä ei ollut aikaa juosta kaiken aikaa niiden karkailijoiden perässä, eikä ketään kiinnostanut kuinka hankalaa meidän työmme oli. Joten minä vakuutin muille että se oli ainoa keino.”

Käsivarteni pulppusi tahmeaa, lämmintä verta. Leukojani pakotti yhä, ne naksahdivat kiinni ja auki ja kiinni yhä uudestaan, yhä voimakkaammin, *rusahdus*, kuin purisi tikkarin ensiyrittämällä rikki, ja hampaankappaleita putosi suustani maahan.

Minun oli yhä purtava.

Katsoin Paulaa. Hän näytti painuneen kokoon, kutistuneen yhtä pieneksi kuin äitini oli ollut kuollessaan, mutta hän näytti huojentuneelta. Vain ikkunalasi erotti meidät toisistamme.

KYLTYMÄTÖN

Heiveröiset liekit kurottuivat syleilemään kosteita oksia ja valaisivat hetkeksi nuotiota ympäröivien kolmen naisten kasvot sekä nihkeistä lehdistä kyhätyt istuma-alustat. Tuli rätisi ja vavahteli mutta ei sammunut. Kolme helpotuksen huokausta karkasi viileään ilmaan.

”Aina tämä on yhtä vaikeaa”, sanoi yksi naisista ja työnsi sytyttimen taskuunsa tupakka-askin viereen.

”Koko saarella ei varmasti ole yhtään kuivaa oksaa”, vahvisti hänen vasemmalla puolellaan istuva nainen, jolla oli kädessään keppi tulen kohentamista varten. ”Kielo, miten vauvasi voi?”

Kolmas nainen kohotti katseensa nytyistä, jota piteli tiukasti rintaansa vasten. ”Ihan hyvin olosuhteisiin nähden. Maitoa tulee toistaiseksi tarpeeksi, mutta...” Hänen lauseensa loppu jäi huulille.

”Älä huoli”, sanoi nainen, jolla oli sytytin. ”Vilja ja minä löydämme sinulle ruokaa niin kuin tähänkin mennessä. Olen edelleen varma että näin vilauksen jostain villisian tapaisesta viidakossa. Ajattele jos Vilja saisi sen kiinni, voisimme jokainen saada kunnan aterian.” Hän nojautui taaksepäin lehtialustallaan.

”Marja!” sanoi Vilja ja kohotti keppiään. ”Älä liiku.”

Marja käänsi oitis päätään ja huomasi liikettä maassa. ”Hyvä luoja!” Hän pomppasi jaloilleen ja tallasi samalla noin metrin mittaisen ruskeankirjavan käärmeen hännälle. Käärme kohotti päänsä salamannopeasti ja seuraavaksi sen hampaat olivat kiinni Viljan keppiä pitelevässä kädessä.

”Paska!” Vilja sanoi ja pudotti keppinsä käärmeen luikerrellessa takaisin viidakon syvyyksiin.

Marja istuutui vapisten takaisin alas. ”Miksi en ollut varovaisempi, miksi!”

”Oliko se myrkyllinen?” kysyi Kielo nuotion toiselta puolelta puristaen nytyttiään yhä tiukemmin.

”Aivan varmasti oli. Tämä sattuu perkeleesti.” Vilja kohotti kättään, jossa puremakohta turposi kovaa vauhtia. ”Kohta mennään taas.”

”Ja minä kun toivoin saavani kunnan yöunet”, Kielo huokaisi.

Vilja kävi makuulle ja irvisti myrkyin tehdessä tietään hänen kehonsa joka sopukkaan. Hän tuijotti tulta, joka uhkasi taas hiipua. Puhalsi siihen hitaasti tasatakseen kiihtyvää hengitystään.

Aallot löivät verkkaisesti hiekkarantaan, heittivät märkää hiekkaa kenkiin ja vaatteiden alle. Vilja pulautti suolaista vettä suustaan niin kuin oli tehnyt ainakin kymmenen kertaa aiemmin. Marja ajautui rantaan uppotukin päällä tuttuun tapaansa. Kielon keinutteli jo vauvaansa kaukana vesirajasta.

Vilja nousi, veti likomärät kengät jalastaan, kävi vetämässä Marjan jaloilleen. Naiset istahtivat Kielon viereen ja vain tuijottivat merelle hiljaa.

Jälleennäkemisen riemua ei ollut, sillä naiset eivät uskoneet että pääsisivät toisistaan lopullisesti eroon vaikka yrittäisivät. Kaikki kolme alkoivat jo seota laskuissa siinä, kuinka monta kertaa joku heistä oli kuollut ja kuinka monta kertaa he sen seurauksena olivat päätyneet takaisin sinne, mistä olivat aloittaneet: rannalle.

Mitä oli ollut ennen rantaa, sitä ei kukaan muistanut. Olivatko kaikki kolme olleet samassa lentokoneessa, joka oli syöksynyt mereen, vai kenties samalla laivalla, joka oli haaksirikkoutunut? Sitä saatettiin vain arvailla. Mukanaan heillä kolmella oli ollut vain vaatteensa ja se mitä taskuista sattui löytymään. Viljalla oli – syystä jota ei keksinyt – iso, terävä veitsi, Marjalla tupakka-aski ja sytytin, Kielolla vain vauvansa.

”Tämä saari. Se ei tahdo päästää meitä pois. Se haluaa tappaa meidät mahdollisimman monta kertaa”, Kielon sanoi väröttömällä äänellä.

Marja kohautti olkapäitään. ”Ehkä se haluaa, että me kaikki selviämme.”

Vilja puristeli vettä hiuksistaan, sitoi kenkensä kiinni toisiinsa nauhoistaan ja heitti ne olalleen. Hän nousi ylös ja kääntyi katsomaan päinvastaiseen suuntaan kuin toiset. Sankka viidakko ei näyttänyt yhtään vähemmän uhkaavalta kuin silloin, kun naiset ensimmäisen kerran olivat ajautuneet rantaan. Se oli kuitenkin ainoa tie eteenpäin, sillä rantaviivaa seuraamalla päätyi vain aaltojen pieksmien jyrkkien kallioiden juurelle, kulkipa kumpaan suuntaan hyvänsä.

”Lähdetään. Ensin purolle, ja muistakaa varoa hyönteispesää.”

Vastahakoisesti kaksi muuta naista nousivat hiekalta. Kielon kääri vauvaansa paremmin huijensa peittoon ja otti paikkansa Viljan ja Marjan välissä. Vilja kulkisi edeltä raivatun tietä, Marja pitäisi silmällä selustaa. Tällaisessa muodostelmassa kolmikko astui viidakon kosteaan syleilyyn.

Koska Vilja kulki aina edeltä, hän oli myös kuollut eniten. Milloin hän oli vahingossa huitaissut myrkyllisten pistiäisten pesää raivatessaan oksia sivuun, milloin liukastunut märkiin sammaleisiin ja taittanut niskansa. Osa kuolemista oli tullut nopeasti, osa niistä oli ollut

tuskallisia, mutta joka tapauksessa hän ei halunnut kokea niitä enää yhtäkään. Vielä vähemmän hän kuitenkin halusi, että Kielo tai tämän vauva joutuisi kärsimään saman kuin hän. Kielolta puuttui tietynlaista luonteenlujuutta. Hän oli kuollut vain kerran, muttei onneksi muistanut siitä mitään. Jos Kielo kuolisi uudestaan ja vielä useita kertoja, hän ei ehkä kestäisi sitä. Ja jos Kielo murtuisi, kuka osaisi pitää huolta hänen lapsestaan?

Viljalla ja Marjalla ei kummallakaan ollut kokemusta vauvoista. Kielo ei ollut antanut omaa lastaan heistä kummankaan pidettäväksi, ei edes hetkeksi. Hän pelkäsi niin kovasti, että he pudottaisivat sen – ja samaa pelkäsi salaa myös Marja. Mitäpä hän vauvoista ymmärsi? Vilja, jolla oli vahvat käsivarret, uskoi selviävänsä vauvan kantamisesta, muttei tietenkään voinut ottaa sitä väkisin.

Joukkio saapui pian purolle, jonka äärellä saattoi kuulla maanalaisesta pistiäispesästä kuuluvaa vaimeaa surinaa. Naiset joivat janoonsa ja pesivät meriveden jättämät suolavanat jaloistaan ja käsivarsistaan. Kellään ei ollut vesileiliä, eikä sellaiselle ollut tarvettakaan, sillä saarella oli ylen määrin pieniä lampia ja puroja.

Ruokaa sitä vastoin oli vain niukalti kaikkien kolmen tarpeisiin. Viidakosta löytyi jonkin verran marjoja ja hedelmiä, ja toisinaan Vilja ja Marja saivat tapetuksi pieniä eläimiä, joiden liha annettiin ensisijaisesti Kielolle. Kielolle luovutettiin tietysti muutenkin lähes kaikki syötäväksi kelpaava mitä vain löydettiin, pitihän hänen kyetä imettämään. Jos taas joskus löytyi tunnistamattomia marjoja, ne annettiin ensiksi Viljan testattavaksi. Matka vain alkaisi alusta, jos hän kuolisi.

Viidakon läpi oli tuskaista vaelttaa. Ilma oli kuumaa ja kosteaa, jalat takertuivat juurakkoihin tai upposivat märkiin sammalmättäisiin. Joistakin näkymättömissä pysyttelevistä hyönteisistä lähti korkeaa rytmikästä sirinää, joka tuntui ajoittain kuuluvan aivan korvan juuresta.

Kielo huitaisi kärsimättömänä kasvojensa sivua karkottaakseen näkymättömän sirittäjän. ”Antaisin melkein mitä tahansa, vaikka parhaan parini Louis Vuittonin korkokenkiä jos vain saisin tietää, mikä tämä paikka on. Voitte uskoa että olen matkustanut, nähnyt jos jonkinlaista metsää ja viidakkoa eri mantereilla, mutta tämä saari? Tuo sammal, joka selvästi *hengittää* ja sitä paitsi *sylkee* jos menet liian lähelle, nämä hyönteiset jotka pitävät jonkinlaista riivattua konserttia, ja ne sienet joiden sisältä ilmestyy hampaat jos niitä yrittää poimia – niitä ei ole missään muualla. Olen varma, ettei niitä pitäisi olla olemassa.”

Vilja ja Marja vilkaisivat toisiaan mutta eivät vastanneet, ja Kielokin vaikenä, kun hänen vauvansa alkoi ynähdellä unissaan. Vauva oli jatkuvasti suojassa pienen kantoliinan ja huivien sisällä. Vilja ja Marja eivät oikeastaan olleet edes nähneet sitä kunnolla. Kielo halusi

pitää sen suojassa auringonsäteiltä, sateelta ja tuulelta. Vilja ja Marja eivät juurikaan kyselleet vauvasta, mutta he kumpikin salaa arvelivat, että ehkä se oli sairas. Että ehkä se oli niin epämuodostunut, ettei Kielo edes halunnut paljastaa sen kasvoja.

Illan hämärtäessä joukkio tuli taas kerran pisteeseen, josta he eivät vielä kertaakaan olleet päässeet kovin pitkälle eteenpäin.

Viidakko päättyi, mutta sen takana aukeni vain entistä vaarallisempia alueita. Suoraan edessäpäin siinsi laakea järvi, vasemmalla oli pitkää heinikkoa ja oikealla suo. Kaikki nuo harmittoman näköiset reitit olivat petollisia. Järvi kuhisi toinen toistaan niljaisempia, terävähampaisempia ja häijympiä kaloja, jotka eivät päästäneet hampaistaan sitä, joka sinne kerran joutui, vaan raahasivat tämän onnettoman mukanaan järven pohjaan. Heinikossa vaaniskeli villipetoja, jotka kaatoivat saaliinsa yhdellä loikalla ja tappoivat tämän niin nopeasti, ettei kukaan ollut edes kunnolla nähnyt, miltä pedot näyttivät. Suo puolestaan oli upottava ja täynnä myrkyllisiä kasveja. Pelkästään niiden tuoksun hengittäminen sai pyörtymään ja taipumaan suonsilmäkkeiden tahtoon.

Kaikkia reittejä oli kokeiltu. Vauva osoittautui aina hidasteeksi. Sen kanssa ei yksinkertaisesti pystynyt juoksemaan tarpeeksi lujaa, jotta heinikon pedoilta olisi voinut vältyä. Vilja ja Marja olivat yrittäneet harhauttaa petoja, jotta Kielo pääsisi karkuun, mutta yritykset olivat aina päättyneet heidän äkkikuolemaansa. Järvellä piti olla hiljaa, jotteivat kalat, jotka tuntuivat olevan sokeita mutta oikein hyvin kuulevia, heräisi ja hyökkäisi lautan kimppuun. Kielon vauva alkoi kuitenkin aina itkeä järvelle lähettäessä, olipa se siihen asti nukkunut kuinka sikeästi tahansa.

Suo oli ainoa paikka, jossa Kielo oli kuollut. Ongelmana oli, että hän oli liian painava kulkeakseen suolla vauvan kanssa, vaikka vaikuttikin käsittämättömältä, että vauva saattoi painaa niin paljon. Kielo oli alkanut pudota suonsilmäkkeeseen ja pyörtynyt myrkykasvien vaikutuksesta, ennen kuin ehti edes huutaa apua. Vilja ja Marja olivat yrittäneet vetää hänet ylös, mutta se oli ollut myöhäistä. Kielo oli hukkunut, ja hänen sylistään viereiselle mättäälle tipahtanut vauva olisi mennyt samaa tietä, ellei koko joukko Kielon kuoleman seurauksena olisi palannut takaisin rannalle.

”En vain tiedä”, huokaisi Marja naisten nojaillessa uupuneina puunrunkoihin viidakon laidassa. ”En tiedä jaksanko kulkea tuon ryteikön läpi enää kertaakaan.”

Vilja värisi pelkästä ajatuksesta. Hän ei olisi halunnut tehdä päätöstä reitistä juuri nyt.

”Leirydytään yöksi tähän”, Kielo ehdotti. ”Tässä vieressä on marjapensaita ja tuonnempana puro. Päätetään aamulla levänneinä mihin suuntaan lähdetään.”

Toiset suostuivat ehdotukseen. Kielo istui puun juurelle imettämään vauvaa ja suojausi itsensä huivilla. Vilja ja Marja lähtivät nopeasti hakemaan vettä ja keräämään syötävää. He eivät sanoneet sitä koskaan ääneen, mutta vauvan lutkutusta oli iljettävää kuunnella. Se söi ahnaasti ja piti niin tehdessään matalaa, kärisevää ääntä. Aina Kielon lopettaessa imettämisen se itki, kuin se ei koskaan tulisi kylläiseksi.

Marja palasi ensimmäisenä ja alkoi kasata nuotiota hieman kosteista oksista. Vilja toi pian vettä isosta lehdestä taittelemassaan kupissa. Kielo otti kupin vastaan ja joi melkein yhtä ahnaasti kuin hänen vauvansa oli hetki sitten juonut maitoa.

Sitkeän yrittämisen jälkeen nuotio saatiin syttymään. Ilman Marjan sytytintä se olisi ollut liki mahdotonta. Naiset lämmittelivät palelevia käsiään tulen loimussa.

”Olemme yrittäneet jo kaikkea”, Marja sanoi pitkän hiljaisuuden päätteeksi pyöritellen viimeistä tupakkaansa mietteliäänä sormiensa välissä. ”Ehkä täältä ei todella ole tietä pois.”

”Miksi saari sitten jatkuvasti antaa meille uuden mahdollisuuden? Jokin keino on olemassa”, Vilja sanoi ja sohaisi kepillä tulta. Pari kipinää lennähti kosteaan heinikkoon.

”Minusta se pikemminkin leikittelee meidän kanssamme”, Kielo sanoi ja kietoi vauvansa paremmin liinoihin. ”Mutta minä en luovuta. En anna tämän saaren viedä pienokaistani.” Hän puristi kääröä rintaansa vasten.

”Oletko valmis kuolemaan sen puolesta?” Vilja kysyi arvaamatta. Hän tutkaili Kielon tulen valaisemia kasvoja. Ne muuttuivat hämmentyneiksi, vihaisiksikin.

”Mit- miksi tuollaista kysyt? Olenhan minä kerran kuollutkin”, Kielo sanoi ja hytisi.

”Et tarkoituksella. Et uhrannut itseäsi niin kuin minä ja Marja olemme uhranneet itsemme sinun ja vauvan puolesta.”

Marja mulkaisu Viljaa. ”Miksi sinä tuollaisia puhut? Kaikki me olemme samassa tilanteessa.”

”Olen samaa mieltä. Toivoisin että pitäisimme yhtä”, Kielo sanoi. Hän levitti takkinsa maahan ja kävi sen päälle makuulle.

Kun Kielo näytti nukahtaneen, Vilja ja Marja jatkoivat keskustelua kuiskaamalla.

”Sinä ja minä olemme kärsineet hänen puolestaan, mutta hän ei luota meihin. Hän ei anna meidän edes pidellä vauvaa”, Vilja sanoi.

”Ei kai hän luota, jos sinä et itse luota häneen.” Marja kohensi tulta ja heitti sinne pari kuivahkoa risua lisää. ”Minusta Kielo on mukava ja reilu. Hän antaa meille osan kuivatusta lihastakin.”

Vilja rypisti otsaansa. ”Lihasta, jonka minä metsästä ja sinä nyljet.”

”Mitä sinä oikein kiukuttelet?” Marja sanoi. ”Meillä kaikilla on vaikeaa, mutta olemme pärjänneet yhdessä. Ja kaikkihan me haluamme pitää vauvan hengissä.” Hän vilkaisi kohti nukkuvaa Kieloa ja vauvaa.

”Se haisee”, Vilja sanoi hiljaa.

”Mitä?”

”Jos menet joskus ihan liki Kieloa jollain tekosyillä. Se vauva haisee jotenkin vastenmieliseltä.” Vilja levitti oman takkinsa maahan, kävi makuulle selkä Marjaan päin eikä sanonut enää muuta.

Aamulla koitti päätöksen aika. Matkaa oli jatkettava johonkin suuntaan.

Kielo ei halunnut suolle, mikä varmastikin johtui siitä, että juuri siellä hän oli kuollut. Marjaa inhotti ajatus heinikossa vaanivista pedoista, sillä hän oli saanut surmansa jo kahdesti niiden hampaissa. Vilja taas oli hukkunut järveen ja näki siitä painajaisia, mutta se vaikutti kaikkein turvallisimmalta reitiltä. Naiset tiesivät kykenevänsä kyhäämään lautan, sillä he olivat tehneet sen aiemminkin.

”Tehdään siitä jyrkempi kuin viime kerralla”, Marja ehdotti.

Lautan tekemiseen kului lähes koko päivä. Vilja onnistui katkomaan veitsellään viidakossa kasvavia bambun kaltaisia runkoja, joita Marja sitoi nipuiksi liaaneilla. Lopuksi niput koottiin lautaksi. Lopputulos vaikutti ainakin paremmalta kuin edellinen lautta, jolle kalat olivat helposti päässeet hyppäämään sen lipuessa veden halki.

”Ne kalat haistavat veren ja janoavat sitä. Vai mitä”, Kielo sanoi hiljaa, kun naiset olivat airoja vaille valmiita työntämään lautan vesille.

”Niin kai”, Marja sanoi. ”Mitä siitä?”

”Ajattelin, jos jonkinlainen syötti pitäisi ne kaukana lautasta”, Kielo sanoi.

”Millainen syötti?” Marja tivasi.

”No, jos ne janoavat verta, niin...” Kielo sanoi hitaasti. ”Voisimme tietenkin metsästää eläimiä syötiksi. Mutta olisihan se hieman haaskausta.”

”Meidän pitäisi siis viiltää itseämme ja tiputtaa verta syötiksi veteen”, Vilja sanoi. Hän puristi huulensa yhteen.

Kielo kohautti olkapäitään. ”Jos olette siihen valmiita.”

”Haava voi tulehtua”, Marja sanoi huolestuneena. ”Emmekö millään pääsisi järven yli ilman syöttiä?”

”Olemme yrittäneet”, Kielo sanoi. ”Lautta on tietenkin tukevampi kuin ennen, mutta riittääkö se? Sitä paitsi jos joku kuolee infektiioon, aloitamme vain alusta, vai mitä?”

Marja katsoi Viljaa, joka tuijotteli jonnekin kauas, toiseen suuntaan järvestä ja muista naisista. Suunnitelma ei ehkä ollut täydellinen, mutta silti kokeilemisen arvoinen. Se ei kuitenkaan toimisi, jollei sen toteuttamisesta päästäisi sopuun. Marja siirsi katseensa Kieloon, jonka katse oli painostavan vetoava. Hän alkoi vaistomaisesti hapuilla tupakka-askia taskustaan, kunnes muisti sen tyhjenneen.

Vilja kääntyi takaisin muita kohti. ”Minä teen sen”, hän sanoi yllättäen. ”Heidän kaloille syötin, kun olemme järven keskellä, siellä missä niitä kaloja kuhisee.”

Kielo hymyili, ja Marjakin huokaisi helpotuksesta. ”Vilja, olet urhea.”

Aivot saatiin hankittua ja naiset astuivat lautan kyytiin. Vilja työnsi sen vesille ja loikkasi viimeisenä mukaan.

Vauva alkoi pian äännellä ja liikehtiä Kielon sylissä.

”Onko pienokaisella kaikki kunnossa?” Marja kysyi ja kumartui lähemmäs Kieloa, joka istui lautan keskellä.

Kielo hätäisti hänet kauemmas. ”Kaikki on hyvin. Keskity sinä melomiseen.”

Marja jatkoi melomistaan, mutta kääntyi hetkeksi Viljan puoleen ja mumisi: ”Olit oikeassa hajusta.”

Järven pinta oli peilityyni ja siitä heijastui lähes pilvetön taivas. Naiset kuitenkin tiesivät, että järven keskellä vaani vaara. Hetki hetkeltä he lipuivat sitä kohti.

”Ole valmiina, Vilja”, Kielo muistutti, kun järven keskikohta lähestyi. Edessäpäin vedenpinnan rikkoi pieni pyrstön molskahdus.

”Tule ja ota airo hetkeksi, niin saan veitsen valmiiksi”, Vilja pyysi.

Kielo nousi ja tarttui airoon. Kun hänen molemmat kätensä olivat siinä kiinni, Vilja tarttui kääroön Kielon rinnalla ja riuhtaisi sen itselleen.

”Mitä sinä teet!” Kielo kiljaisi unohtaen kokonaan olla hiljaa.

”Shhh!” sanoi Marja, joka ei vielä nähnyt, mitä tapahtui. Hän kääntyi katsomaan ja näki Viljan repivän vauvan kääreestään.

”Vilja!” Marja sanoi ja päästi airon kolahtamaan lautalle.

”Katso sitä!” Vilja sanoi ja nosti vauvan ylös, pois Kielon käsien ulottuvilta. ”Mikä se on? Mitä me olemme suojelleet?”

Marja katsoi ja häntä alkoi oitis kuvottaa. Vauva – jos se oli ihminen ensinkään – näytti vastenmielisemmältä kuin kuollut ruumis. Sen iho oli kalpean vihertävä ja suomuisen näköinen, sen suu oli täynnä pieniä teräviä hampaita ja sen silmät olivat harmaat ja elottomat. Se oli myös pullea kaikesta saamastaan maidosta. Mutta nyt kun se oli liinojen ulkopuolella, siitä lähtevää kalmanhajua ei voinut olla huomaamatta.

”Se on sairas”, Kielio nyyhkäisi ja putosi polvilleen airon kanssa. ”Se on sairas ja minä olen vain yrittänyt pitää sen hengissä.”

”Tämä ei ole ihminen”, Vilja sanoi ja hänen nenänsä värisi. ”Marja, onko tämä meidän henkiemme arvoinen?”

Marja ei vastannut. Hän oli käynyt nelinkontin ja oksensi veteen, jonka pinnan alla alkoi erottua eviä ja pyrstöjä.

Vauva käräsi, rimpui ja sylki ympäriinsä. Viljan kädet vapisivat sen painosta.

”Minä lupasin heittää syötin”, Vilja sanoi ja heilautti vauvaa, jonka raajat heiluivat ilmassa.

”Pienokaistani et vie!” Kielio parkaisi. ”Mieti mitä teet – joudumme alkamaan alusta!”

”Jos palaamme alkuun, saat lapsesi takaisin”, Vilja sanoi. ”Jos emme... niin sitten meidän täytyy olettaa, että tämä oli oikea ratkaisu.”

Marja pyyhki suutaan ja kohotti katseensa. Kielio räähkäisi, kompuroi seisaalleen ja heilautti airoaan taaksepäin valmiina iskemään. ”Minä tapan sinut!” hän huusi.

Vilja oli jo kohottanut vauvan päänsä päälle. Hän katsoi suoraan Kieloon. ”Tapa vaikka sata kertaa.”

Hänen kätensä heilahtivat kaarella. Vauva molskahti järveen ja vajosi pinnan alle kuin iso kivi. Kalat pakenivat sen ympäriltä joka suuntaan kuin veteen olisi pudonnut jotakin myrkyllistä – tai jokin niitakin suurempi peto.

SEURALAINEN

Tuholaiset ilmestyivät miehen muutettua pois. Ne tulivat esiin pikku hiljaa, useimmiten iltaisin kun Tyyni istui keittiönpöydän ääressä sylimikronsa kanssa tuijottelemassa tiskejä, joita ei ollut jaksanut ladata koneeseen. Juuri sellaisena iltana hän näki sen ensimmäisen kerran silmäkulmastaan: pienen, epämääräisen ja vikkelen mustan möykyn joka kipitti lattian poikki jääkaapin alle. Tyyni räpytti silmiään ja arveli hetken päästä nähneensä vain tavallista isomman hämähäkin.

Möykky kuitenkin palasi tovereiden kera. Niitä ilmestyi kylpyhuoneeseen ja olohuoneen nurkkiin silloin kun asunnossa oli erityisen hiljaista. Möykkyt liikkuvat nopeasti ja niiden hahmottaminen oli vaikeaa – oli kuin joku olisi piirtänyt niiden ääriviivat hiilellä ja pyyhkäissyt hihansuulla sumeiksi. Ne viilettivät, vipelsivät, kiisivät niin ettei niistä erottanut edes jalkojen lukumäärää. Joskus niiden läsnäolon vain aisti kylminä väreinä selkäpiissä hampaita pestessä tai sänkyä pedatessa.

Otuksat varmaankin söivät keittiön lattialta ruuanmuruja tai sitten järsivät huomaamatta huonekaluja, sillä ne kasvoivat hätkähdyttävää vauhtia. Jos ensimmäinen tuholainen oli ollut hämähäkin kokoinen, viikon päästä ilmestyneet muistuttivat jo päästäisiä.

Vaikutti selvältä, että mies oli jättänyt tuholaiset asuntoon ennen lähtöään. Tyyni ajatteli viimeistä halausta ovella, kun viimeisetkin miehen tavarat oli kannettu autoon. ”Pärjäilehän”, mies oli sanonut ja taputtanut selkään niin kuin taputetaan silloin kun säälitään toista. Mokoma liero! Se oli tietenkin siinä vaiheessa jo kylvänyt tuholaiset asuntoon. Hyvien jatkojen toivottamiset olivat olleet silkkaa teatteria tihutyön peittelemiseksi.

Reilun viikon tuholaisten rellestystä katseltuaan Tyyni siivosi asunnon lattiasta kattoon ja tarkasti kaikki huonekalut. Missään ei näkynyt hampaiden jälkiä. Tuholaiset löysivät ilmeisesti jatkuvasti uusia piilopaikkoja, sillä siivotessa niitä ei näkynyt missään. Vain yksi kurkisti sohvan alta, kun Tyyni kumartui poimimaan sieltä miehen unohtaman sukan. Asettuessaan levolle koko päivän kestäneen siivousurakan jälkeen hän näki, kuinka otukset hiipivät taas koloistaan ja tuijottivat häntä asunnon nurkista.

Otuksat eivät näyttäneet tekevän tuhoa asunnolle, mutta vahingot saattoivat olla paikoissa, joihin Tyyni ei pystynyt näkemään. Hän päätti kutsua tuholaistorjujan. Ennen soittoa hänen mieleensä tuli, ettei hän tiennyt, kuinka tuholaisia pitäisi kuvata puhelimesta. Tyyni mietti asiaa hetken ja päätyi lopulta kutsumaan niitä pieniksi jyräjiksi, jotka saattoivat olla rottia. Kai tuholaistorjuja ne sitten tunnistaisi.

Tuholaistorjuja tuli seuraavana päivänä. Hän oli keski-ikäinen mies joka haisi vahvasti tupakalta. Hampaat olivat kellertävät, ja lakin alta hapsottava takkuinen tukka vaikutti siltä, ettei se hetkeen ollut tehnyt tuttavuutta shampooon saati kamman kanssa. Tyyni vastasi siltä miehen iloiseen hymyyn ja tervehdykseen kohteliaasti.

”Olen melko varma että ex-mieheni jätti asuntoon ainakin pari tuholaista ja ne ovat sen jälkeen lisääntyneet keskenään”, Tyyni selitti miehen käydessä peremmälle. ”Saisiko muuten olla kahvia?”

Torjuja joi ilmeisen mielissään kupin kahvia ja ryhtyi sitten tarkastelemaan ongelmaa. Nyt tuholaisia ei kuitenkaan näkynyt eikä kuulunut. He katsoivat yhdessä sängyn alle, sohvan alle ja kaappeihin, mutta missään ei ollut jälkeäkään tuholaisista. Ei ulostetahroja, ei pesiä, ei mitään. Tyyni alkoi pelätä, että kaikki oli ollut hänen oman mielikuvituksensa tuotetta. Hän tarjosi ukolle toisen kupillisen kahvia ja yritti selittää, että tuholaiset olivat kadonneet lyhyiksi ajoiksi ennenkin mutta löysivät aina tiensä takaisin. Ukko nyökytteli ja ryysti kahvia. He keskustelivat hieman säästä ja Tyyni kyseli tuholaistorjujan työstä, yleisimmistä tuholaisista ja niihin käytettävistä myrkyistä. Sitten mies lähti ja kehotti soittamaan, jos tuholaiset palaisivat.

Tyyni sanoi kiitos ja näkemiin, odotti oven sulkeutumista ja alkoi sitten siivota kahvipöytää. Hän nosti tiskipöydälle oman mukinsa, mutta päätti jostain syystä jättää tuholaistorjujan mukin pöydälle. Pohjalla oli vielä tippa kahvia. Mies oli ollut ihan mukava, vaikka tupakalle haisikin.

Otuksset eivät palanneet sinä iltana. Tyyni hoiti varsin tyytyväisenä etätöitä ja kotiaskareita tuholaisvapaassa keittiössään. Sammuttaessaan valoja keittiöstä hänen katseensa osui taas tuholaistorjujan kahvimukiin. Hänen mieleensä tuli, oliko ukon läsnäolossa kenties jotain, mitä tuholaiset karttelivat – ehkä myrkkujen haju tai tupakan katku – ja olisiko tuo jokin voinut tarttua myös mukiin. Olihan se kai mahdollista, mutta kauanko tuollaisen improvisoidun tuholaiskarkottajan teho kestäisi?

Ei kauaa, kuten Tyyni oli pelännytkin. Jo seuraavana päivänä yksi tuholainen pyyhälsi lattian poikki Tyynin laittaessa aamupalaa. Hetken päästä toinen ja kolmas kurkistelivat sohvan takaa, ja illalla koko lauma vaikutti löytäneen takaisin mielipaikkoihinsa, joista ne vuoroin tuijottivat Tyyniä (siltä se kammottavasti tuntui, vaikka niiden silmiä ei näkynyt), vuoroin lähtivät pikaiselle jaloittelukierrokselleen lattian poikki ja takaisin.

Mitä tehdä? Ei tulisi kysymykseenkään ottaa tuholaistorjujaan yhteyttä uudestaan. Tyyni keksi yrittää ottaa otuksista valokuvia, mutta niitä oli mahdoton ikuistaa. Tyyni kurtisti kulmakarvojaan katsellessaan puhelimeltaan kuvia keittiönsä nurkasta, tuolin jaloista ja

sängynalusesta. Tuholaiset olivat ilmeisesti liian nopeita. Ne vaistosivat, kun niitä kuvattiin. Oli silti outoa, ettei yksikään vahingossakaan jäänyt kuviin, sillä ne olivat nyt entistä isompia.

Pian otukset olivat kasvaneet tarpeeksi, jotta ne saattoivat hypätä sohvalle. Tyyni alkoi pitää tv:tä päällä silloinkin, kun ei katsellut sitä, sillä se tuntui pitävän tuholaiset jotenkuten aisoissa. Mutta heti kun tv napsahti kiinni, otukset rynnistivät nurkistaan sohvalle, keittiöön, makuuhuoneeseen, minne ikinä Tyyni katsoikin. Hänen teki mieli huutaa.

Eräänä unettomana yönä kuunnellessaan otusten jalkojen rapinaa lattiaa vasten Tyyni otti vakavasti harkintaan muuton uuteen asuntoon. Jos hän samalla uusisi huonekalutkin (joista suurin osa oli hänen ja miehen yhdessä hankkimia) hän varmasti pääsisi eroon vihoviimeisestäkin tuholaisesta. Tyyni pyöritteli ja vatkasi ajatusta päässään. Niin, muutto vaikutti todellakin järkevältä ratkaisulta. Tyyni kuitenkin piti kovasti asunnosta ja myös kaikista huonekaluistaan. Eikö olisi ex-miehen pussiin pelaamista, jos hän luopuisi kaikesta mistä niin kovasti piti vain päästäkseen miehen jättämistä otuksista eroon? Tyyni päätti, ettei muuttaisi mihinkään. Hän aikoi rakastaa asuntoaan ja huonekalujaan entistä kovemmin, ikään kuin kostona miehelle, joka oli kuvitellut voivansa Tyynin niistä erottaa. Nämä ajatukset pitivät hänet valveilla vielä monta tuntia. Kun väsymys viimein painoi hänen silmänsä kiinni, peitto tuntui tavallista painavammalta ja Tyyni luuli tuntevansa jonkun toisen hengityksen kasvoillaan. Tyyni piti silmät kiinni ja päätteli, että hänen täytyi olla jo unessa.

Aamu ei ollut vielä valjennut, kun Tyyni jostain syystä havahtui hereille. Vielä silmät kiinni pitäen hän rukoili kellon olevan jo sen verran, että olisi järkevää nousta ylös, sillä hänestä tuntui ettei uni tulisi uudestaan. Avatessaan silmänsä kelloa katsoakseen hän näki jotakin, mitä ei olisi odottanut näkevänsä edes painajaisissaan.

Hänen rintansa päällä istui tuholainen.

Tyyni ponkaisi istumaan henkeä haukkoen, ja otus valahti rinnalta vatsan päälle. Hän tuijotti sitä pystymättä liikkumaan. Otus oli sysimusta ja muodoton, ehkä sittenkin monta eikä vain yksi. Sen raajat näyttivät vaihtavan paikkaa, irtoilevan kehosta ja sulautuvan sitten takaisin, kasvavan ja kutistuvan hänen silmiensä edessä. Otuksen pää kasvoi suunnattoman suureksi, se avautui ja Tyyni odotti näkevänsä suun ja terävät hampaat, mutta pää vain jatkoi halkeamistaan, kunnes puolet siitä putosi sängylle, tutisi ja hyllyi ja kiemurteli sitten osaksi otuksen takapäätä. Seuraavaksi jostain luikersi esiin pitkä käärmemäinen häntä, joka heilahteli niin villisti että sitä teki pahaa katsoa. Hännänpää alkoi sykkiä, kouristella, tempoilla kuin onkimato koukussa, ja sitten se pullautti kärjestään esiin jotakin valkeaa. Se oli silmä, vetistävä, verestävä silmä, ja se yritti kääntyä katsomaan Tyyniin, mutta –

”Häivy siitä! Häivy!” Tyyni vääntäytyi pois peiton ja muodottomien raajojen alta ja huitoi otusta vielä tyynyillä kompuroidessaan ylös. Otus halkesi kahtia, palasi saman tien ennalleen ja jäi tuijottamaan Tyyniä sängystä häntäsilmillään, kun hän juoksi kylpyhuoneeseen paljaat jalat läpsyen kylmää lattiaa vasten. Hän nojasi hetken lavuaaria vasten, puri huulta ja tuijotti täriseviä käsiään.

Tyyni muisti samankaltaisen tilanteen ehkä vuoden tai kahden takaa. Hän oli nähnyt painajaisen, johon herättyään ei ollut saanut enää unta. Painajaisen, joka ei vain tuntunut todelta vaan joka olisi voinut olla totta. Hän oli itkenyt juuri tässä, ja mies oli tullut lohduttamaan, hän oli niin herkkäuninen ja vaistosi heti jos Tyyni poistui sängystä, eikä Tyyni voinut olla vilkaisematta taakseen odottaen näkevänsä hänet taas, uskoen hetken että kaikki erosta lähtien oli ollut pelkkää painajaista.

Nyt ei kylpyhuoneen ovella näkynyt ketään, ei edes tuholaista. Oli aivan liian aikaista aamutoimille, mutta turha oli yrittää saada enää unta. Tyyni pesi yhä vapisevin käsin kasvonsa, varoi katsomasta peiliin, harjasi hampaansa ja laahusti keittiöön. Tyyni napsautti kahvinkeitTIMEN päälle ja istui keittiönpöytään pohtimaan tilannettaan. Keittiön täyttävä porina oli rauhoittavaa, ja Tyyni nojasi ylävartalonsa pöytään, alkoi lipsua uneen ja takaisin valveille, kadotti ajantajun.

Hän heräsi lopulta naapurista kuuluvaan koiran haukahteluun, joutui hetken keräämään ajatuksiaan ja nousi sitten niskaansa venytellen kaatamaan itselleen kahvia. Koiran ääni oli oudolla tavalla kotoisa, vaikka Tyyni muistikin maininneensa miehelle useaan kertaan siitä, kuinka ärsyttäviä pikkukoirat olivat. Vinkuvaa haukuntaa kuunnellessa nousi mieleen uusi ajatus. Lemmikistä voisi olla apua tuholaisongelmassa. Tyyni pyöritteli ajatusta mielessään litkiessään kylmennyttä kahviaan. Jokin tarpeeksi iso koira ehkä voisi säilyttää tuholaiset tiehensä tai vähintäänkin vahtia, etteivät ne hyppäisi enää sänkyyn. Mutta lemmikin ottaminen oli iso päätös. Siinähan oli kyse myös toisen elävän olennon elämästä. Entä jos koira ei viihtyisi Tyynin kanssa? Se ei voisi noin vain lähteä lätkimään niin kuin hänen ex-miehensä.

Tyyni näki sen silmäkulmastaan, kissankokoisen muodottoman otuksen makuuhuoneen ovella. Sen ruumiinpaino tuntui taas puristavan Tyynin palleaa.

Viimeistä kahvitilkkaa juodessaan Tyyni muisti tuholaiSTORJUN kahvimukin, joka oli hetkeksi karkottanut tuholaiset. Hän muisti myös huomanneensa, että ulkona käymisen jälkeen otukset pysyttelivät yleensä hetken poissa. Ulkomaailmassa ja sen ihmisissä saattoi olla – täytyi olla – jotakin mikä oli otuksille vastenmielistä. Ja siitähän Tyyni ottaisi selvää.

Hän nousi saman tien pöydästä pukeutuakseen ja kammatakseen tukkansa. Kuinka kotiin saisi tuotua mahdollisimman paljon muiden ihmisten tuoksua? Ensimmäisenä mahdollisuutena tuli mieleen kirpputori. Käytetyissä tavaroissa, varsinkin vaatteissa, oli aina pinttynään edellisen omistajan ja tämän kodin hajua. Toisaalta, Tyyni pohti napittaessaan ulkotakkiaan, kirjaston kirjoissa olisi jälkiä useammasta kuin yhdestä henkilöstä tai taloudesta. Kyllä, se vaikutti ihanteelliselta ratkaisulta. Hänen ei tarvitsisi täyttää kotiaan tarpeettomalla rihkamalla, vaan hän voisi lainata ja palauttaa kirjoja sitä mukaa kun niiden sisältämät hajut kuluivat loppuun. Tyyni onnitteli itseään nerokkuudestaan ja oikaisi *Tervetuloa*-mattoa ennen kuin astui ulos. Jokin liikahti hänen sisällään mattoa vilkaistessa. Ennen miehen lähtöä mattoon oli joku heidän tuttavansa pyyhkinyt kenkensä ainakin kolmasti viikossa. Nyt heidän yhteiset tuttavansa olivat vain miehen tuttavina, niin kuin olivat olleet ennen heidän seurustelusuhhteensa alkuakin.

Kirjastossa oli rauhallista. Tyyni kuljeskeli hyllyjen välejä ja yritti löytää kaikista kuluneimman näköisiä opuksia, sellaisia joiden sivuja mahdollisimman monet olisivat käännelleet. Hän työnsi kinaloonsa paksun tietosanakirjan, klassikkoromaaneja, kurssikirjoja ja self help -oppaita. Uutuusromaaneja esittelevän hyllyn kohdalla hän pysähtyi hetkeksi vain katselemaan kirjojen kansia. Hän oli joskus rakastanut lukemista, tarinoihin uppoutumista, itsensä näkemistä urheissa sankaritarissa. Sitten kirjojen ahmiminen oli jäänyt ajanpuutteen takia, niin Tyyni ainakin oli itselleen uskotellut. Nyt hänen oli myönnettävä, että aikaa lukemiseen olisi ollut, mutta ei hän siltikään ollut avannut yhtään kirjaa moneen vuoteen.

Tyyni kantoi haalimansa melko painavan kirjakasan lainausautomaatille. Hän vilkaisi ympärilleen ajatellen, että joku varmasti ihmettelisi, miten sekalaisen valikoiman kirjoja hän oli raahannut mukanaan. Mutta kirjastonhoitajat ja muut harvat asiakkaat vain istuivat nenä tiukasti kiinni kirjoissaan tai tietokoneidensa ruuduissa. Kukaan ei kiinnittänyt häneen vähäisintäkään huomiota.

Kotiin päästyään Tyyni asetteli lainaamaansa niteet eri puolille asuntoa ja avasi muutamat niistä summittaisesta kohdasta, jotta niistä leviäisi ihmisten lemua mahdollisimman laajalle. Yhden kirjan välistä löytyi vanha kuitti, jonka Tyyni huolellisesti suoristi, ennen kuin sujautti sen takaisin kirjan väliin löyhkäämään.

Sinä iltana Tyyni meni nukkumaan itseensä tyytyväisenä. Jos tämä keino ei karkottaisi hänen ei-toivottuja seuralaisiaan, niin ei sitten mikään. Ajatus oli yhtä pelottava kuin se oli tyynnyttävä.

Hämärässä sinne tänne leviteltyt avonaiset kirjat näyttivät hieman aavemaisilta. Tyyni katseli sängystään, kuinka lähimpien kirjojen sivut värähtelivät jonkin ilmapvirran

vaikutuksesta. Vetikö hänen ikkunoistaan? Ei niistä ennen ollut vetänyt. Ehkä tuholaiset vain vilistivät lattioiden poikki pakoon Tyynin virittämiä karkottajia ja aiheuttivat ilmapirran mennessään. Tyyni puristi peiton reunaa, siirtyi keskemälle sänkyä. Oli kummallista, että hän yhä vaistomaisesti kävi nukkumaan omalle puolelleen, vaikka koko sänky oli nyt yksin hänen.

Jonkin aikaa Tyyni yritti olla nukahtamatta, mutta jo pian oli annettava myöten väsymykselle. Uneen vaipuminen tuntui pudotukselta sängyn läpi, lattian läpi takaisin makuuhuoneeseen, jossa kirjojen sivut lepattivat villisti. Tyyni käveli yhden kirjan luokse sulkeakseen sen, mutta hänen kätensä jäi kiinni painettuihin sanoihin, jotka olivat muuttuneet tahmeiksi ja venyviksi. Tyyni veti kättään irti, otti tukea pöydästä mutta osui toiseen kirjaan, josta samanlaiset tervamaiset kirjaimet luikersivat hänen sormiensa ympärille. Tyyni otti kankeita askeleita kohti olohuonetta ja keittiötä, ja hänen käsissään roikkuva mustevana venyi ja seurasi häntä. Keittiöön jätetyt kirjat alkoivat vuotaa juoksevaa mustetta, joka laajeni lattialla Tyyniä lähestyväksi lammikoksi. Kun se osui Tyynin aloilleen jähmettyneisiin varpasiin, hän veti henkeä ja avasi silmät.

Oli pimeämpää kuin Tyynin käydessä nukkumaan. Hän haparoi yövalon päälle. Ja oli vähällä oksentaa.

Seinät, ikkunat, lattia ja katto ja koko Tyynin omaisuus olivat kaikki peittyneet mustan *jonkin* alle. Ikkunoista ei päässyt sisään pisaraakaan valoa, vain yövalo loi sitkeästi heikkoa keltaista hehkuaan asuntoon. Tyyni katsoi seinää sen vieressä. Se musta jokin liikkui, ikään kuin kupli... ei, kohoili...

Se musta jokin oli elossa. Ja Tyyni tiesi mikä se oli.

Hän ponkasi ylös sängystä ja joutui oitis kiskomaan jalkojaan irti lattiaa peittävän mustan tahman otteesta. Hän räpisteli tiensä olohuoneeseen, jossa oli pimeää kuin yöllä. Oli äänetöntä lukuun ottamatta Tyynin ja otuksen hengityksen ääniä. Tyyni katsoi ikkunoita. Hän ei nähnyt ulos, mutta saattoiko kukaan katsoa sisään? Tyynistä tuntui yhtä aikaa siltä, että kuka tahansa näkisi hänen ahdinkonsa ja ettei sitä voisi nähdä kukaan.

Ikkunoihin pullahti silmät, samalla tavalla kuin silmä aiemmin oli ilmestynyt otuksen hännänpäähän. Tyyni ei voinut irrottaa katsettaan silmistä. Niissä oli epäilyksettä jotain tuttua.